

z. ovšem býti zpět požadováno, ale smrtí manželovou, kdy přestal důvod podržeti si věno, pro manžela po případě pro jeho pozůstalost nastala povinnost věno pozůstalé manželce vrátiti. Tak výslovně stanoví § 1229. obč. zák., a to bez ohledu, zdali věno zřízeno bylo manželkou samou, či povinnou k tomu osobou třetí.

Okolnost, že o přijetí věna nebyl sepsán notářský spis, nýbrž jen soukromá listina, nároku vdovy na vrácení věna nevadí, pak-li jen přijetí věna jest jinak, na př. seznáním převzvědných osob prokázáno. Dotyčný důkaz jiným způsobem, než notářským spísem, vyjmouc v konkursním řízení (§ 55. k. ř.), zákonem ze dne 25. července 1871 č. 76. ř. z. není vyloučen; dle tohoto zákona nemají jen listinná potvrzení o přijetí věna bez notářského spisu platnosti a tudíž ani důkazní moci.

Z toho, co řečeno, plyne, že pokud nárok rekurentky na vrácení věna a zadání tohoto nároku mezi pozůstalé dluhy byl ze shora uvedených důvodů zamítnut, nestalo se tak po právu a bude nyní třeba zkoumati, zda-li zřízení a přijetí věna jest, nehledíc k tomu, že mezi účastníky o tom není sporu, i jinak, totiž seznáním převzvědných osob prokázáno a dle toho bude pak rozhodnutí o oprávněnosti nároku rekurentky na vrácení věna a po dalším případném šetření (§ 185. nesp. pat.) nároku na odevzdání pozůstalosti jure crediti Dr. Patsch.

Rejstříkový zápis o předmětu podniku společnosti s ručením obmezeným musí souhlasiti s jejím živnostenským oprávněním dle obsahu jejího živnostenského listu.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu ze 14. května 1924 R I 364/24. Obchodní soud v Praze Firm 401/21.)

Rejstříkový soud nařídil společnosti s r. obm., již udělený živnostenský list nesouhlasil s rejstříkovým zápisem ohledně předmětu podniku, aby buď prokázala živnostenské oprávnění v obchodním rejstříku zapsané, po případě provedla a pak opověděla změnu společenské smlouvy své ohledně předmětu podniku tak, aby stav rejstříkový odpovídal skutečnému stavu.

Rekursu proti tomu společnosti podanému nebylo vyhověno, poněvadž odpovídá předpisu § 1. zák. ze 6. března 1906 č. 58. ř. z., má-li společnost s r. ob. po svém zápisu prokázati živnostenské oprávnění pro předmět podniku, aby vzhledem ku publicitě zápisů v obchodním rejstříku byl uveden souhlas mezi zápisem předmětu podniku a skutečným provozováním zvláště živnostenským oprávněním společnosti.

Dovolací recurs zůstal bez úspěchu. Důvody: Nejvyšší soud plně sdílí názor nižších stolic, že v zájmu důvěry v obchodní rejstřík jest po rozumu čl. 15. a násl. obch. z. třeba, aby i ten zápis obchodního rejstříku, jenž týká se předmětu podniku, odpovídal pravdě, čemuž zajisté není, neprovozuje-li stěžovatel a dokonce ani není dle předpisu živn. řádu oprávněn provozovati živnost v tom rozsahu, jak je v obchodním rejstříku vyznačeno.

Provozování svobodných a řemeslných živností jest dle §§ 12. a 14. živn. ř. opověděti živnostenskému úřadu, načež tento vydá t. zv. živnostenský list. Jestliže v tomto případě stěžovatel opověděl živnost užšího rozsahu, než jakého jest předmět podniku v rejstříku uvedený, a dostal-li živnostenské oprávnění jen k provozu této omezené živnosti, pak ovšem neodpovídá rejstříkový zápis skutečným poměrům a veřejnost mohla by uvedena býti v omyl zejména v tom směru, že jde o podnik větší, než jakým jest podnik vskutku provozovaný, což zajisté není srovnatelné s účelem celé instituce obchodního rejstříku.

Dr. Kasper.

Odevzdá-li kdo věřiteli svému do ruční zástavy vkladní knížku, na níž dle stanov peněžního ústavu, který ji vydal, vybrati lze peněžní vklad bez průkazu legitimace jako na papír majiteli svědčící, nemůže vlastník její, nejsa v detenci vkladní knížky, vinkulovati vklad heslem.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu z 29. dubna 1924 Rv I 325/24. Obchodní soud v Praze Cg I 282/22.)

A půjčil Zovi vkladní knížku svou znějící na obnos 30.000 Kč a heslem vinkulovanou jako bankovní záruku na zakoupení určitého zboží od firmy B. Z odevzdal tuto vkladní knížku firmě B skutečně jako záruku.

A žaluje nyní banku X, u níž částka zmíněná na vkladní knížku byla uložena o náhradu škody povstalé mu tím, že zavinením jejího úředníka vyčetl zástupce firmy B z obchodních

knih žalované banky heslo, kterým byla je ho knížka vkladní vinkulována a že pak byl hrubým zavinením banky celý vklad z knížky vyplacen firmě B.

Nižší soudy zamítly žalobu pro tentokrát usuzující, že vkladní knížka byla dána firmě B do zástavy a proto mohl by se A domáhati vrácení knížky potahmo jejího aequivalentu, až by Z firmě B dluh svůj, pro který ji zastavil, měl vyrovnán, což se ještě nestalo.

Nejvyšší soud zrušil oba rozsudky a nařídil první stolicí doplniti řízení z důvodů těchto:

Pro posouzení rozepře je v prvé řadě rozhodujícím, jaké právní povahy byla řečená knížka vkladní, neboť podle odvolacího zjištění byla tato knížka na žalobcův příkaz vinkulována heslem teprve, když byla už v rukou firmy B., kam se dostala s vědomím a svolením žalobcovým, pročez zůstává nerozřešena, ale také neprobrána otázka, zdali knížka ta byla a mohla býti vinkulována, imenovitě, zdali byl k této vinkulaci oprávněn žalobce, když už knížka ta nebyla v jeho rukou. Otázka ta může býti posouzena podle stanov žalované banky, neboť i kdyby mohla býti kladena na roveň spořitelním knížkám, pak by podle § 10. zák. ze 14. dubna 1920 č. 302 sb. z., musilo býti v dotyčných stanovách ustanoveno, že by i knížka ta znela na určité jméno, každý její majetník nebo předkladač musí býti i bez průkazu své totožnosti považován za jejího pořádného držitele, a že vyplacení vkladů musí se státi do jeho rukou, pokud by tomu nebránilo zahájené řízení umořovací nebo soudní zákaz, nebo včasné učiněná poznámka nějaké výhrady.

Kdyby k výplatě postačila pouhá držba knížky a nemusila býti vyžadována nabývatelova legitimace, pak by se taková vkladní knížka jevila býti papírem majetníku svědčícím, to však jest otázka, která může býti zodpověděna pouze na základě stanov.

Nebyl-li žalobce, jenž, jak je zjištěno, v době, kdy řečenou knížku vinkuloval heslem, nebyl v její držbě, z tohoto stavu k takové vinkulaci oprávněn, pak i v obchodních knížkách žalované banky provedená vinkulace neměla by právního účinku, zvláště když v knížce té vinkulace tato nebyla poznamenána, takže by se vinkulace jevila za tohoto stavu nedovoleným zásahem do práv majetníka knížky.

Jinak by se utvářil stav, kdyby žalobcova vinkulace mohla býti považována za zákonitě vykonanou. V tom případě přestávají býti spořitelní knížky podle č. 1. a 3. § 503. c. ř. s. papíry majetníku svědčícím, stávají se pouze důkazními listinami, pak nestačí k vlastnickému převodu jako u nevinkulovaných knížek spořitelních pouhé odevzdání podle § 427. obč. z., nýbrž je k tomu potřebí postupní listiny podle § 1393. obč. z. V tomto případě jinak by se utvářil právní stav této rozepře také po stránce právního posuzování, zdali prozrazení hesla a tím umožněná výplata vkladu třetí osobě je v příčinné souvislosti se žalobcovou škodou.

Sem kladou strany a to právem právní poměr mezi žalobcem a Xem (jenž knížku dal firmě B do zástavy) na jedné a mezi tímto a firmou B na druhé straně.

V této příčině odvolací soud zjišťuje, že žalobce vkladní knížku půjčil Xovi jako bankovní záruku na zakoupení zboží od firmy B a že X odevzdal tuto knížku firmě B jako záruku. Z toho odvolací soud usuzuje, že vkladní knížka byla pro firmu B zastavena za její pohledávání za Xem, že se proto ona i valuta na ni uložena mohla teprve tehdy uvolniti, když by X byl vyrovnal svůj dluh u firmy B a že teprve potom mohl by se žalobce domáhati vrácení knížky a důsledkem toho i jejího aequivalentu, že však, když X svého dluhu ještě nevyrovnal, žaloba je předčasná.

Tohoto právního názoru nelze sdíleti, ježto odvolací soud nevypověděl se skutečnosti, že se žalobce nedomáhá žalobou vrácení knížky ani jejího aequivalentu, nýbrž že žaluje o náhradu škody na určitém základě skutkovém i právním, že o nějaké předčasnosti žaloby řeči býti nemůže, neboť kdyby se i prokázalo, že v době vydání prvního rozsudku žalobci škoda nevzešla, a že také nevzešla zavinením žalované banky, ale bylo při tom pravděpodobno, že žalobci podle zjištěných okolností v budoucnosti, když určité nové předpoklady nastanou, nějaká škoda vzejde, musila by býti žalobní žádost zamítnuta pro vždy. (č. 406 c. ř. s.)

Odvolací soud sice praví, že vkladní knížka byla pro firmu B zastavena za její pohledávání za Xem, že se proto i ona i valuta na ni uložena mohla teprve tehdy uvolniti, když by X zaplatil svůj dluh, ale tento právní závěr je předčasný, poněvadž právní poměr mezi žalobcem a Xem na jedné a mezi tímto a firmou B na druhé straně není odvolacími zjištěními

tak objasňena, aby mohlo býti posouzeno bezpečně, zdali mohla firma B danou jí zástavu sama bez soudního řízení a jmenovitě bez soudního prodeje, jaký má na mysli předpis § 461. obč. z. realizovati. Odvolací soud přehlédl, že by se nepřičilo předpisu § 1371. obč. z., když by byl, jak sice jeden svědek potvrdil, ale soud nezjistil, X firmu B k tomu výslovně oprávnil, ovšem za předpokladu, že vkladní knížka byla skutečně papírem majetníku svědčícím, aby valuta knížky byla vybrána na účet pohledávky firmy B jako zástavní věřitelky.

Zjevo z toho, že odvolací důvody č. 2. i 4. § 503. c. ř. s. jsou opodstatněny a proto bylo rozhodnuto, jak se stalo.

Dr. Kasper.

Dvouletá lhůta, která proběhnouti musí od poslední zprávy o životě nezvěstného dle § 1. zákona z 31. března 1918 č. 128 ř. z., aby prohlášen byl za mrtva, počítá se od té doby, ze které zpráva ta pochází a nikoli od doby, kdy osobě, která má na tom zájem, došla.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu z 13. května 1924 RI 378/24. Krajský soud v České Lípě T 9/23.)

Ve věci prohlášení Xa, státního úředníka, za mrtva, určil první soud jako den, jež X nepřežil, den 25. prosince 1921. Na rekurs vdovy změnil vrchní soud den smrti na den 18. března 1923, poněvadž manželka nezvěstného dozvěděla se o tom, že nezvěstný je živ, teprve dne 18. března 1921 a tudíž teprve od tohoto dne sluší počítati dvouletou lhůtu článkem 1. zákona z 30. června 1921 č. 252. sb. stanovenou.

Nejvyšší soud obnovil usnesení první stolice k rekursu finanční prokuratury v zastoupení eráru. Důvody:

Dlužno přisvědčiti stížnosti, že dvouletou lhůtu § 1. zák. z 31. března 1918 č. 128 ř. z. nově upraveného zákonem z 30. června 1921 č. 252 sb. je počítati od poslední zprávy, že pohřešovaný je na živu, jak to zákon výslovně praví, to jest od oné doby, ze které ona poslední zpráva vychází a že nijak nerozhoduje okolnost zcela nahodilá, kdy tato zpráva té které osobě došla a zda tato osoba má právní zájem na prohlášení pohřešovaného za mrtva, jak mylně za to má rekursní soud.

Tato poslední zpráva je, že pohřešovaný X byl jako válečný poškozenec v nemocnici v Atschinsku v Sibiři a pochází od vojna zdravotního sboru, který-to dne 24. prosince 1919 sdělil jistému R. Lovi z P. Kdy a jakým způsobem se onen vojín dozvěděl, že pohřešovaný ještě žije, nebylo lze zjistiti, jisto však je, že se to státi musilo před 24. prosincem 1919 a proto dlužno souhlasiti, že jako den domnělé smrti pohřešovaného Xa má platiti den 25. prosince 1921. Dr. Kasper.

Byli právoplatně přijatý člen společenstva usnesením valné hromady proti ustanovením stanov z družstva vyloučen, může domáhati se pořadem práva neplatnosti usnesení valné hromady.

(Rozhodnutí nejvyššího soudu z 13. dubna 1924 Rv I. 90/24. Krajský soud v Mostě G II 97/23.)

Žalobní prosbě člena družstva invalidů, proti jmenovanému společenstvu, o neplatnost usnesení valné hromady ohledně vyloučení žalobce z družstva jako jeho člena a ohledně změny stanov, bylo ve všech stolicích vyhověno.

Z důvodů nejvyššího soudu:

Dovolání vytýká především zmatečnost z důvodu § 477 č. 6. c. ř. s. Leč v tom směru o námitce nepřipustnosti pořadu práva rozhodl již soud stolice prvě zamítavě a odvolací soud usnesením to potvrdil. Jde tedy o souhlasná usnesení obou nižších soudů a nemůže proto, nehledíc ani k ustanovením § 519. c. ř. s., dle předpisu §§ 528. a 42. odst. 3. c. ř. s. rozhodnutí soudu stolice druhé bráno býti v odpor (plen. rozh. nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 1924 pres. 1582/23).

Tím jest také právoplatně rozhodnuto, že tu není zmatečnost vytýkaná.

Pokud jde o rozhodnutí věci samé, není dovolání rovněž opodstatněno.

Po stránce právní poukázaly již oba nižší soudy na to, že v době, kdy žalobce usnesením valné hromady žalovaného družstva z družstva tohoto byl vyloučen, vyloučení to dle jasného znění stanov tehdy platných se vůbec státi nemohlo, když předpoklad pro vyloučení žalobce z družstva uvedený v čl.

7. III. stanov nebyl dán. Poněvadž dle stanov družstva platných v době konání valné hromady družstvo nemohlo žalovaného ani jednohlasným usnesením valné hromady vyloučiti, jest pro posouzení věci nerozhodno, zdali žalobce při této valné hromadě hlasoval proti svému vyloučení, či jenom proti němu protestoval, nebo konečně, zdali z hlasování, poněvadž šlo o jeho osobu, vůbec byl vyloučen.

Nebylo-li však vyloučení žalobce dle stanov družstva platných v době konání valné hromady, vůbec možno, zůstal žalobce přes usnesení valné hromady o jeho vyloučení členem žalovaného družstva, a v důsledcích toho ani usnesení o změně stanov nestalo se jednohlasně, jak toho stanov y čl. 13. výslovně žádají, a jest proto toto usnesení valné hromady neplatným.

Z toho plyne, že žalobce, který jak žalované družstvo samo připouští, má zájem na zjištění, že vyloučení jako z družstva je neplatným, má též zájem na neplatnosti valnou hromadou usnesené změny stanov, a proto jsou i tu ohledně tohoto žalobního žádání podmínky určovací žaloby ve smyslu § 228. c. ř. s. Jsou tedy rozhodnutí nižších soudů vyhovující v tomto směru prosbě žalobní, stavem věci i zákonem odůvodněny a výtky rozsudku činěné lichými.

Jest sice správné, že ustanovení stanov (čl. 7. III.) o vyloučení právoplatně přijatého člena, může býti pro žalované družstvo i osudné, leč tvrzení odvolání, že by se ustanovení přičilo předpisům zákona o společenstvech nebo dobrým mravům, není správné, neboť družstvo, když se svého člena o stanovách usnášelo, mohlo a musilo si býti vědomo důsledku tohoto ustanovení stanov («že člen právoplatně přijatý nesmí býti z družstva vyloučen») a když se přes to na tomto znění stanov usneslo, musí vzíti na sebe případné obtíže, dotýkající se jeho práva, zbaviti se právoplatně přijatého člena, a nemůže nyní o ustanovení tom tvrditi, že odporuje zákonu nebo přiči se dobrým mravům, protože mu činí nemožným, aby se zbavilo nepohodlného člena.

Když však družstvo dle platných stanov ani jednohlasným usnesením valné hromady právoplatně přijatého člena z družstva vyloučiti nemohlo, je pro tento spor nerozhodným tvrzený důvod vyličovací.

Dovolání jeví se tedy bezpodstatným.

Dr. Kasper.

Rozhodnutí nejvyššího správ. soudu.

Z »České Advokacie« čís. 8. 1923.

Pactum de contrahendo za války o prodeji domu po válce. (Rozhodnutí nejvyššího soudu z 10. ledna 1923 č. j. Rv. I. 997/22.)

Dne 29. září 1917 ujednala žalovaná se žalobcem smlouvu nájemní a zároveň úmluvu o budoucí smlouvě kupní, ve které bylo řečeno, že předmětem budoucí kupní smlouvy bude dům čp. 74 v S., kupní cena obnášeti bude 38.000 K a bude nejdéle «do dvou let po uzavření míru v nynější světové válce se strany našeho státu». Žalobce čítaje dvouletou lhůtu ode dne 28. října 1918, podal v srpnu 1921 žalobu domáhaje se toho, aby žalovaná podepsala definitivní smlouvu kupní, odpovídající podmínkám pacta de contrahendo. Žaloba byla ve všech třech instancích zamítnuta, nejvyšším soudem z těchto důvodů.

Podmínkou žalobního nároku dle § 936 obč. zák. jest však, že poměry nezměnily se v mezičase tak, aby účel smlouvy byl zmařen.

Změna taková nastala poklesem kupní síly peněz a že částka 38.000 K v r. 1917 co do kupní síly není totožná s částkou 38.000 Kč v srpnu 1921, kdy žaloba byla podána.

To vyplývá z odhadní ceny nemovitosti zjištěné v době žaloby částkou více než 114.000 Kč.

Poměr mezi kupní cenou a skutečnou cenou nemovitosti změnil se však časem tak, že v době sporu převyšuje cena tato kupní cenu o dvojnásobnou částku. Nepoměr ten jest příliš značný, než aby se dalo souditi, že strany mohly jej předvídati, když přistoupily předběžným ujednáním kupní ceny na risiko, s nímž bylo počítati za normálních poměrů.

Nesejde ani na tom, že se strany vzdaly práva odporovat smlouvě pro zkrácení přes polovici ceny, ježto nebylo tvrzeno, že poměr ten byl mezi kupní cenou 38.000 K a skutečnou cenou nemovitosti v r. 1917. Vzdáním se této námitky neprojevily strany úmyslu vyloučiti i důsledky nepředvídané změny poměrů hospodářských.

Dr. Löwenbach.